

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

ՆԵՐՍԵՍ ԼԱՄԲՐՈՆԱՅԻ

Ա. — ՄԱՐԴԸ

1. — ԱՄՓՈՓ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ա. — ՄՆՆճաբանութիւն. — Շնորհալիի քրոջը և Լամբրոնի Սէրնի իշխանին գաւակն է, աւազանի անուամբ Սմբատ, որուն ծընունդին չուրջը որտառուչ աւանդութիւններ կազմուած են, քերթուածի մը չափ գեղեցիկ: Ուշացող ժառանգն է անիկա Լամբրոնի տունին, ուխտով մը գրեթէ բռնի կորցուած երկնքի գութն: Աւանդութիւնը տաճարիկի գոյներով կը ներկայացնէ մանկան վայելչութիւնը, շնորհը, ու առոյգ կորովը, այնքան որ այդ մանկահասակ գեղեցկութեան վայելքին մէջ իշխանն ու իշխանուհին կը մոռնան զինք այդ գաւակին: Ծանր հիւանդութիւն մը գիրենք կը դարձնէ իրենց ուխտին իրազործութիւն: Ու տղեկը անուշեղով զգեակէն կը յանձնուի այդ օրերուն հոչակ հանած Սկեւռա վանքին:

Բ. — Պատանութիւն եւ դաստիարակութիւն. — Կանխահաւ տղայ մըն է: Իր մեծաւորները հիացման մէջ ձգելու աստիճան: Հեռու է իր տարիքին բոլոր խորթակներէն: Իր հաճոյքը կը կազմեն առանձնութիւն, ընթերցումը, խոփումն ու աղօթքը: Կը խորհիմ թէ առջի պատանութեան այս վարժութիւնները պիտի դիմանային իր կեանքին ամբողջ տեւողութեանը, որպէս զի գործունէութեան բազմազանութեան քիչ տարիներուն մէջ անիկա կատարած ըլլար այնքան ընդարձակ վաստակ: Եկեղեցւոյ սպասը իր խոնարհագոյն աստիճաններէն, վանական կենցաղը իր խստագոյն պայմաններուն մէջ, դարձեալ, կը խորհիմ, անոր տուած են բուռն, անհանդարտ, խստեւանդն գործելու կերպը, որով կը դատուի քի կեանքն ու գործը իր ժամանակի հանդարտ, խոհեմ, հայրազորով հայրապետներէն:

Թէ ինչ սորված կրնար ըլլալ Սմբատը՝

պատանին իր հօրը հովանաւորած վանքերուն մէջ, կը մնայ խնդրական, գիտենք սակայն թէ անիկա կը խօսէր յունարէնը յոյն իմաստասէրները ապիցեցնելու չափ գեղեցկութեամբ: Աւելի վերջը երբ Պօլիս, կայսեր նախագահութեամբ կրօնական ժողովի մը կը մասնակցի, կ'ընէ անմոռանալի տպաւորութիւն: Իր մէկ կենսագիրը սակայն կը պատկերէ այդ վիճակը, ձիւնի մարդ ամէնքը գերազանցեցաւ: Դիտենք որ խաչակիրներու արշաւանքով Ռուբինեանց հարստութեան մէջ լատիններէն ստացաւ բարձր շահեկանութիւն: Լամբրոնացիին կը խօսէր, կը գրէր ալ այդ լեզուով պապերուն և կայսրերուն հաւանութիւնը գրաւելու աստիճան: Իր կենսագիրները կը խօսին իր ասորերէնէ թարգմանութիւններուն մասին: Յիշատակութիւն մը չկայ արաբերէնի մասին: Բայց տրուածը բաւ է ցոյց տալու թէ որ աստիճան ընդարձակ գործունէութեան կեդրոն էր այս մարդը: Պէտք կ'այ ճշդելու թէ բոլոր այս ըստացումները միջոցներ էին աւելի բարձր նըպատակի մը — իր մտքին տալու ծանրութիւնը իր ժամանակի լիակատար ուսումնականութեան: Եկեղեցւոյ հայրապետ մըն էր ան ու գիտէր ամէն ինչ որ անհրաժեշտ էր բարձրաստիճան եկեղեցականի մը համար, որ խոհալու, գրելու, վարելու, հովուական պաշտօններէն անդին ունի նախադիր մը քաղաքական տարողութեամբ: Ան կը ներկայանայ մեզի իբրեւ նուիրակ երկու մեծ եկեղեցիներու — յոյն և լատին — միացման գետինի վրայ: Դեռ պատանի հօրը կամքն ու կտակն էր զինքը տեսնել Սկեւռա վանքին առանցիկ և վարել: Իր խուսափումները, մատաղութիւնը անբաւական եղան ասկային: Ն. Շնորհալիին 18 տարեկան հասակին մէջ զինքը ձեռնադրեց քահանայ, կարգին հետ տալով նաեւ իր քրոջը տղուն իր անունը: Սմբատը կ'ըլլայ ներսէս Լամբրոնացի:

Գ. — Ասպարեզ. — Սկեւռա վանքին ուսուցչութենէն մինչեւ Տարգոնի արքեպիսկոպոստութիւն, 30 տարուան սուղ միջոց մը: Ն. Լամբրոնացի մեզի կը ներկայանայ շատ ուշագրաւ նկարագրով մը: Անտիկա մշտութուն եկեղեցականի մը, մեծ երազներ հետապնդող տեսանողի մը և կեանքի գծաւարտութիւններուն մէջ անդա-

ժամանակ չէր գտներ — յիշել անէքթօտները — իր եռանդն այնքան զորաւոր էր եկեղեցին յուզող հարցերուն կարգադրմանը համար որ եթէ կրնար ինք անձամբ առանձին կը պտտէր այդ տեղերը իր արդէն չարխարուած մարմինը ենթարկելով ոտքով կամ ձիով ճամբորդութեան տաժանքին: Մեզի համար իր թուղթերը կը ներկայացնեն իր խառնուածքը չափազանց կըքուտ: Կը խորհիմ թէ ներքին այս կըտակը զինքը կանուխ մաշեցնող ուրիշ աղտակ մը պիտի ըլլայ: Կան այս մարդերը որոնք քառասմբակ կ'ապրին և ուրիշներուն տարին ամիսով կը վճարեն:

Ե. — Մանր. — Մեռած է յիսուկէն շատ վար — 46 — սուրբի մը վայել մահուան հանգէտով գրեթէ առանց հիւանդութեան, տառիճանկան սպառման մը մէջ որ վկայաբանական լուսապսակ մը կը յօրինէ այս տարօրինակ մարդուն ճակատին: Քերթուած մըն է իր մահը, ինչպէս գրած է Արչակ Զօպանեան ուրիշի մը մահուան համար:

Զ. — ԻՐ ՆԿԱՐԱԳԻՐՈՂ

Ա. — Խոսակրօն՝ մոլեռանդն ըսուելու չափ. — Կեանքէն բաւական բան ըսուեցաւ ձեզի այս մարդուն մէջ կրօնական զգացումը պատկերող: Իր մատաղ մանկութեան մէջ իսկ անիկա եղած է կրօնական զգացումներու խոր ընդունարան մը, զուր տեղը չէ որ տղաք չեն խաղար, չեն վազեր, չեն խառնուի իրենց տարիքի զուարճութեանց: Վեց տարեկանին կ'աղօթէր և կը տպաւորէր, տասնէն նոր անցած՝ իր հայրը զինքը կը հետապնդէր լեռներէն տուն բերելու համար, ուր զացած էր ճգնողական մարզանքներու: Իր պատանութիւնը քերթուած մըն է քանի որ վկայութիւն կը թելադրէ իր կենսադրին՝ վստահութիւնը հրաւիրելու չափ որպէսզի կամբողջին վիճակին խոշոր վանքերը ենթարկուին իր առաջնորդութեան: Այդ տարիքին իսկ անիկա կը թարգմանէ վանքերու յատուկ կանոնադրութիւններ, զլիսաւորաբար Ս. Պենեդիկտոսի կանոնները: Բաւ է յիշել այս երանգը պատկերելու համար ձեզի այն անհուն հմայքը որ պէտք է ունեցած ըլլայ իշխանուհի մօրը և քոյրերուն վրայ որոնք իրենց հօրենական

զղեակէն իրենց կամքովը կը մտնեն միայնակեաց վիճակի: Պատմութիւնը կը յիշէ իր քոյրերէն Տալիդա և Շուշան կրօնաւորուած սրբուհիներ — Մարիամ իր քրոհ ջը գիրք մը նուիրած է որ հաւանաբար մօտ զգացումներ ունէր հոգեկրթութեամբ: — Քօղ առած իր մայրը, հելլէներէնը մայրենի լեզուին պէս գիտցող Շահանգուխտ իշխանուհին: Աղօթքը իրեն համար աւելի է քան սնունդը — յիշել իր աշակերտին վկայութիւնը — իր գործին մէջ տարտղանուած կատաղի այս զգացումը վարակիչ է գրեթէ: Թերեւս այս է պատճառը որպէսզի ինք ըլլայ նոյն ատեն հեղինակը մեր հին մատենագրութեան ամէնէն բիրտ որակումներուն, հակառակորդները զգեստող: Սրտառուիչ գրուածքներ են իր՝ ճնշումին իրր արդիւնք իր երկու քոյրերուն կրօնաւորումը: Մասնաւորաբար պատարագամտոյցի իր մեկնութեանը մէջ իրեն կը ներէ գրեթէ բօմանդիկ, հիւանդագին զեղումներ և հոգևոր արթնութեան վիճակներու նշմարներ: Այս ամենուն նուէրն է իր գիրկնդիսառն անձնաւորութիւնը:

(1)

Թ. ՕՇԱԿԱՆ

ՀԱՄԱՊԱՐԱՊ

Կը պատահի որ կ'ախտախիմբ բայց չենք հասնիր: Ոչ ախտախիմբ եւ ոչ ալ հասնիլը իրենք իրենց մեզ արժեւորելու միամեութիւնը մի օտ ձեզի: Մի զգաք թէ կ'ախտախիմբ, աթիկա ձեզի պիտի բնէր յաւակնոսքերեւ ծիծաղելի: Մի՛ զգաք թէ կը վրիպիք, այս զգայնութիւնը ձեզ պիտի օտուտ ողատելու ձեզի: Ախտախիմբ պայման մըն է, նպատակը՝ այսինքն անոր հասնիլ մը, բախտ մը:

